

fio que est actus intellectus / e sba
liter et originaliter nra bñtudo. s
qz hec opatio pfectissima e / et ob
iectu ouemetissimu / ideo sequitur
maxima delectatio. que quidez de
corat ipam opatõem z pficit eaz.
sic pulchritudo iuuentute. vt dicit
Phūs in .x. Ethicoz. Nñ ipa de
lectatõ que voluntatis est e forma
liter complēs bñtudine. z ita bñ
tudinis vltimę origo / est in visio
ne. cõplementu aut in fruitõne.

Tres gº pme ratões cõcedẽde sũt.
qz s onduunt. qz bñtudo sbafr osi
stit in actu intellectus. ¶ Ad id bo
qd in contrariu obñat dicendũ. qz
meritũ osistit in agendo. pmiũ in
recipiẽdo. actio autē pmo ptinet
ad volũtatez. eo qz ipa mouet om
nes alias vires. sed receptio pmo
ptinet ad intellectũ. vnde pmiũ p
prius attribuit intellectui. meri
tum aut volũtati. .xx. .q.

H scdm sic pcedit. Videf
qz beati in gloria pus ferã
tur ad cõtemplandã chri
sti dimitatem / qz eius hũamitatẽ.
altissimo em̄ statui altissimũ actũ
pmo et pncipaliter competit. s be
ati sũt in statu beatissimo. cũ ergo
actus intellectus qui est potentia
altissima / cuius est ferri in deum / sit
actus nobilissimus / videtur qz hic
actus pmo bñtis competat. vt deũ
cõtemplent. ¶ Pre. s ad impfecti
onẽ vie ptinet. qz oportet nos ab
inferioribz ad supiora cõtemplan
da cõcedere. s i bñtis erit pfectõ cõ
ria impfectõie vie. gº ipi ecõuerso
p pus altiora cõtemplabũt. et sic
pmo christi dimitatẽ qz eius hũa
mitatem. ¶ Sed cõtra. ad extremũ
non puenit nisi p mediũ. sed me
diũ inter deũ et hoĩem est christi
hũamitas. pme ad Timo. ij. me
diator dei et hoĩm christus iesus.
ergo sancti non puenient ad pfe
ctõnem dimitatis christi. nisi pus

cõtemplando hũamitatem eius.

Rñdeo dicenduz. qz vnusqz pus
desiderat regulã opis qz sm regu
lam opet. bñi aut / deo adeo sũt cõ
iuncti. vt ipẽ eis sit ratõ cogmitio
nis et opis (aliter em̄ actus beati
tudinis p alias cogmitiões z ope
ratõnes sanctorum impediretur)
et ideo id ad qd primo beati inten
dunt / est ipẽ deus. z ipse habz me
diũ cuiuslibet cogmitiõis et regu
lam cuiuslibet opatiõis. z sic per
pus cõtemplantur christi deita
tem qz eius hũamitatem. in vtraqz
tũ cõtemplatõne delectatõem in
ueniũt. vñ dr Joannis. x. ¶ Ingre
dientur scz beati ad cõtemplan
dum diuinitatem christi. z egredi
entur ad cõtemplanduz eius hu
mamitatem. et vtrõiqz pascua in
uenient id e delectatõnem. vt po
nitur in libro de spiritu et anima.

¶ Duas ergo pmas ratõnes con
cedimus. ¶ Ad illud vero quod in
contrariu obñatur dicendũ. qz ra
tio illa pcedit quantum ad statuz
vie. i qua nõdum sumus deo pfe
cte coniuncti. sed oportet nos ad
deum per christum ascendere. sed
cum iam deo in beatitudine coniu
cti erimus / p pus intendemz chri
sti dimitati qz hũamitati.

¶ Quodlibetum septimum.

Quia sunt quesita. Pri
mo quedã ptinẽtia ad
spirituales substãtias.
Secõdo qdã pertinentia
ad sacramentũ altaris
Tercio qdã ptinẽtia ad corpa dã
natorum. ¶ Circa substãtias spi
rituales querebat pmo de cogmi
tõne eaz. Secõdo de fruitõne aĩe chri
sti tpe passiomis. Tercio s plurali
tate i substãtĩs spũalibz iuenta
Circa pmiũ qrebant qttuor. Pno
vtruz aliqs intellectus creatus possit
immediate dñam eẽtiã videre.
Secõdo vtruz intellectus creatus pos

sit simul multa intelligere. Tercio
vtrū intellectus angelicus possit co-
gnoscere singularia. Quarto vtrū
noticia quā Aug⁹. dicit plē men-
tis sit accidens vel non; .j. .q.

Hoc primum sic pcedit. Vide-
tur quod intellectus creatus
nō possit immediate essen-
tia dīnaz videre. intellectus em̄ cre-
atus cui immediate se habeat ad
om̄ia intelligibilia z indr̄nter / co-
gnoscere non p̄t aliquid determinate
nisi p̄ obiectū suū determinet. s̄ eēn-
tia dīna nō est obiectū qd̄ possit in-
tellectū determinare. q̄ est summus
ī ētibz et maxime gn̄alitat̄is. nul-
lo mō determinatum. ḡ intellectus
creatus ip̄m videre nō p̄t. **P**re-
ad h̄ quod intellectus cognoscat aliqd̄
oportet quod fiat in actu. nihil enim
opat̄ h̄m quod est in potentia. nō aē-
fit intellectus in actu / nisi h̄m quod sp̄e
intelligibili informat̄. Cum ergo
essentia dīna non possit p̄ seip̄am
informare intellectū vt formaliter
faciat ip̄m esse in actu. oportet quod
si debz p̄ intellectū cognosci / quod per
aliquā similitudinem intellectum
informet ad h̄ quod cognoscat. et ita
non poterit nisi mediāte sua simi-
litudine videre. **P**re. ad hoc quod
intellectus creatus essentia dīnaz
videat / oportet quod lumie glorie p̄fi-
ciat. s̄ lumen glorie est mediū di-
stans ab ip̄o intellectu et ab essen-
tia dīna que est b̄fitudo increata.
cum lumē p̄dictū dicat̄ b̄fitudo cre-
ata. ḡ intellectus creatus non po-
test videre essentia dīnam immedi-
ate. **P**re. h̄m **P** h̄m in. in. de aīa
sic sensus ad sēibile / ita intellectus
ad intelligibile. s̄ ad hoc quod sensus
visus suum obiectū p̄cipiat dupli-
ci indiget medio. scz lumine et sp̄e
que est similitudo rei visē. ḡ h̄ idē
est necessarius intellectui in visioe
dīne essentie. et sic non immedi-
ate eam videbit. **S**z cōtra est qd̄

dicat̄ p̄mē **J**oannis. in. videbim⁹
eum sicuti est. **P**re. ad hoc quod in-
tellectus intelligat nihil aliud vi-
det̄ requirere / nisi quod intelligibile fi-
at in actu. et quod intellectui iūnga-
tur. sed essentia dīna p̄ seip̄am est
intelligibilis in actu suo / cū sit im-
materialis. intellectui etiam p̄ns
est. q̄ vt dicit Aug⁹. vnicui⁹ rei
intimior est deus. qm̄ ip̄a res sibi.
ergo intellectus creatus immedi-
ate essentiam dīnaz videre poterit
Sz dicendum. quod absq̄ dubio te-
nendum est / quod essentia dīna in pa-
tria immediate ab intellectu glo-
rificato videt̄. **A**d cui⁹ intelligē-
tiam notandum est quod in visione i-
tellectus triplex mediū contingit
esse. Primum sub quo intellectus vis-
det qd̄ disponit ip̄m ad videndum.
et hoc est in nobis intellectus agēs.
qui se habet ad intellectum possi-
bilem nostrum. sicut lumen solis
ad oculum. Aliud mediū est quo
videtur. et hoc est species intelli-
bilis que intellectum possibilez de-
terminat. et habz se ad intellectū
possibilem sicut species lapidis ad
oculum. Tercium mediū est in q̄
aliquid videtur. et hoc est res ali-
qua per quam in cognitionem al-
terius deuenimus. sicut in effectu
videmus causam. et in vno simili-
um vel contrariorū videtur aliud.
et hoc mediū ad intellectū se ha-
bet sicut speculum ad visum corp̄a-
lem. in quo oculus aliquam rem
videt. Primum ergo mediū z se-
cundū nō faciunt mediatam visio-
nem. immediate em̄z dicor videre
lapidem. quōuis eum p̄ species eius
in oculo recipiam. et p̄ lumen vi-
deam. q̄ visus non fert̄ in hęc me-
dia sic in uisibilia. s̄ p̄ hęc media
fert̄ in vnū visibile qd̄ ē ext̄ oculuz.
Sz terciū mediū facit visionē me-
diatā. visus ei p̄ fert̄ in speculū sic
in uisibile. q̄ mediāte accipit speci-

em rei vise in speculo. similiter in
tellectus cognoscens causam fertur
in causatum. sicut in quoddam intelli-
gibile ex quo transit in cognitōez
causę. et quę essentiā diuinā in statu
vie in effectibus suis cognoscim⁹ nō
videmus eam immediate. vnde in
pria vbi immediate videbit tale me-
diū penit⁹ subtrahetur. similiter etiā
nō erit ibi mediū terciū. scz aliqua
species essentię diuinę intellectū in-
formā. quę quā aliqd videt immediate
p suā speciē / oportet quę illa species
representet rem s̄m completū esse
sue speciē. alias nō diceret res illa
videri immediate sed quędā umbra
eius sicut similitudo lucis in oculo
fieret p modū coloris quę est lux ob-
umbrata. Cū autē omne quod recipit in
aliquo recipiat p modū recipiētis /
impossibile est in intellectu creato
similitudinē diuinę essentię recipi.
quę eā perfecte s̄m totam suam rati-
onē representet. Vnde si p aliquā
similitudinē talem / essentia diui-
na a nobis videret⁹ immediate / nō
viderem⁹ essentiā diuinā s̄ quādā
umbram eius. Restat ergo quę solū
primum mediū erit in illa visione.
scz lumen glorię quo intellect⁹ p-
ficiet ad videndū essentiā diuinam
De quo ps. in lumine tuo videbi-
mus lumen. hoc autē lumen nō est
necessariū ad hoc quę faciat intelli-
gibile potentia / eē intelligibile in
actu. ad quod est nobis necessari-
um nunc lumen intellectus agen-
tis (quę ipsa essentia diuina cum sit
a materia sepata / est p se in actu
intelligibilis) sed erit necessarium
ad p̄ficiendum intellectum. ad quod
etiā nunc lumen intellectus agē-
tis valet. **P**redictū autē lumen glo-
rię sufficienter p̄ficiet intellectū ad
videndum diuinam essentiā. eo
quę ipsa diuina essentia totaliter lux
intelligibilis est. vnde lumen glo-
rię ab ea in intellectum descendens /

facit hoc respectu diuinę essentię in
intellectu quod facit respectu aliorū in-
telligibiliū quę nō sūt lux tm̄ / spēs
rei intellectę s̄ et lumē. sicut si lux se-
sibilis p se existeret / ad ei⁹ visiōez
sufficeret lumen oculi p̄ficiens sine
aliq̄ similitudine. **A**d p̄m ḡ dicēs
quę aliqd dicit determinatū dupliciter.
Priō ratōe limitatōis. Alio modo
rōe distinctōis. eēntia autē diuina nō ē quod
dā dēmiatū p̄m mō. s̄ scdo. quę for-
ma limitat ex h̄ quę in alio recipit. cui
materia cōmēsurat. in eēntia autē diuina
nō ē aliqd in alio r̄ceptū. eo quę eē ei⁹
ē ipsa natura diuina subsistēs. quod in nlla
re alia cōtingit. **N**ā quilibz res alia h̄z
esse r̄ceptū et sic limitatū. et mō est
quę essentia diuina ab omnibus di-
stinguat p hoc quę est in alio nō re-
cipi. sicut si esset aliqua albedo subsi-
stens non in subiecto / ex hoc ipso
distingueret a qualibet albedine in
subiecto existente. quęuis in ratiōe
albedinis nō esset r̄cepta et sic nec li-
mitata. **P**atet ergo quę eēntia diui-
na / nō est quod ḡniale in essendo. cui⁹
sit ab omnibus alijs distincta. s̄ so-
lū in causando. quę quod p se ē cau-
sa ē eorū quę p se nō sūt. vñ esse per
se subsistens / ē causa omnis eē in
alio recepti. et ita essentia diuina ē
intelligibile quod potest determi-
nare intellectum. **A**d secundū
dicendum. quę intellectus creatus
sit actu ad videndum diuinam es-
sentiā per lumē glorię. et hoc suf-
ficiat vt dictum est. **A**d terciū
dicendum. quę illud lumen glorię
quęuis ab essentia diuina et ab in-
tellectu sit differens p essentiā /
non tamen facit mediatam visio-
nem vt ex dictis patet. **A**d qū-
tum dicendum quę visibilia non sūt
lux tantum. et ideo oportet ad hoc
quę visus determinetur ad ea quę nō
solum sit ibi lumen. sed etiam spe-
cies rei vise. essentia autem diuina
est pure lux et ideo non requirit ali-

quā aliam speciē ad hoc ut videatur / ut patz ex dictis ;

.ij. .q.
Hsecūdu sic pcedit. videtur q intellectus creatus possit multa simul intelligere. nā potentia sensitua cū sit materialis inferior est intellectua. s; sensus pē simul plura sentire. sicut sensus omnis simul sentit albus et dulce. dū eorū dīam cognoscit. 8° intellectus multo fortius pē simul plura intelligere. ¶ Preterea: plura intelligibilia pnt simul cognosci i qntum sūt vnū. s; omnia intelligibilia sūt vnum mntuz sūt intelligibilia. ergo omnia intelligibilia pnt simul cognosci. ¶ Preterea: sicut se habet intellectus in habitu ad intelligibile in habitu / ita se habz intellectus in actu ad intelligibile in actu. s; intellectus in habitu simul plura intelligibilia in habitu comprehendit. ergo intellectus in actu plura intelligibilia comprehendit in actu. ¶ Preterea: ad cognitōez intellectus sufficit species rei intelligibilis i intellectu existens. s; species intelligibiles nō se ipediūt qn simul sūt i intellectu. cū nō sint contrarie. eo q sūt a materia separte. ergo intellectus non impedit quin possit simul plura intelligere. ¶ Preterea. intellectus capacitas maior est qm cuiuscunq; corporis. sed aliquod corpus est. in quo possūt esse plures species contrariorū. sic patet q in vno puncto aeris (in quo intersecant se due linee dirctę a duobus visibilibus ad duos videntes) est species vtriusq; visibilis. ergo multo fortius possunt plures spēs actu simul esse i intellectu et ita intellectus pē simul plura intelligē. ¶ S; con est qd dīc phūs in .ij. topico. cōtingit plura scire. intelligē autez solū vnū. ¶ S; dō: q intellectus duplī aliqd intelligit

scz pmo: et ex cōseqnti. ex cōseqnti qdēz cōtingit plura intelligē. mntum hnt ordinez ad vnū intelligibile. et h contingit duplī. vno mō ex vnitae ei q intelligitur. sic qn plura intelligibilia p vnā spēm intelligūt. sic intellectus diuinus simul omnia videt p vnā suā essentiā. et eodē mō intellectus creatus videns eēntiam dīnaz / pē simul oīa vidē. que p essentiā dīnā videt. alio mō ex vnitae ei quod intelligit. qn plura intelligūt vt vnū. tūc em illud vnuz est pmo intellectū. et illa plura sūt intellecta ex cōseqnti i illo. sic intellectus cū intelligit lineā / s; intelligit ptes lineę vt dicit in .ij. de aīa. et cū intelligit ppōez intelligit simul subiectuz et pdicatū. et cū intelligit similitudinē et dīam aliquoz / s; intelligit ea quoz est similitudo et dīa. s; q simul intellectus intelligat plura intelligibilia pmo et pncipalit / h ē impossibile. cuius rō est. q intellectus s; m actuz est oīno et pfecte res intellecta. vt in .ij. de aīa dī: qd qdē nō ē itelligēduz / q eēntia intellectus fiat res intelligibilis vel spēs eius. sed q complete informat p speciē rei intellectę. dū eā actu intelligit. ¶ Nō intellectum simul intelligere plura idem est ac si vna res esset plures. In rebo aut materialib; videmus q vna res nūo nō potest simul in actu esse plura. s; plura in potentia vel s; m dispositionē possunt esse vnū et idem. Idem enim aer ē simul potentia / aqua et ignis. et possunt etiam dispositiones tā ad vtrunq; qm ad aliquid / inesse eidem. sicut si aer ex vna parte calefieret / et ex alia parte in spissaretur. sed q aer sit actu ignis et aq est impossibile. et similiter q aliquid sit simul lapis et ferrum que non videntur contraria s; disperata. ¶ Intellectus autez ex ipsa ratō

ne sui potentie est simul in potentia
omnia intelligibilia. sic et sensus omnia
sensibilia. **P**otentia autem sensitiva
per similitudines sensibilium reducit
in actum dupliciter. **U**no modo complete per
modum dispositionis. quoniam scilicet species sen-
sibiles sunt in ea ut dispositiones. quod
appellat Avicenna esse ut in thesau-
ro. **A**lio modo perfecte. quoniam scilicet species sen-
sibiles in actu informant potentiam
sensitivam. et hoc vocat Avicenna ap-
prehensionem sensus. distinguens po-
tentias sensitivas apprehendentes
ab illis in quibus sunt forme sensibiles
ut in thesauro. **S**icut in intellectu in
habitu sunt similitudines intelligibi-
lium ut dispositiones. **S**ed quoniam actu in-
telligit sunt in eo ut forme perfectae.
et tunc intellectus fit omnino res intel-
lecta. et hoc contingit per intentio-
nem que coniungit intellectum intelli-
gibili et sensum sensibili. ut Augu-
stinus dicit. **U**nde patet quod sic una
res materialis non potest esse simul plu-
ra in actu. ita unus intellectus non po-
test simul plura intelligere primo.
Et hoc est quod Agazel dicit. **Q**uia sic unus
corpus non potest simul figurari pluri-
bus figuris. ita unus intellectus non
potest simul plura intelligere. **N**ec potest
dici quod intellectus informat perfecte
simul pluribus speciebus intelligibilibus.
sic unus corpus informatur figura et
colore. quia figura et color non sunt for-
me unius generis. nec in eodem ordine
accipiuntur. quia non ordinantur ad p-
ficiendum in esse unius rationis. sed omnes
forme intelligibiles sunt unius generis.
et in eodem ordine se habent ad intelle-
ctum. in quantum perficiunt eum in hoc quod est
esse intellectum in actu. **N**on plures
species intelligibiles se habent ut plu-
res forme vel plures colores. quod si
actu in eodem. secundum idem esse non possunt.
Ad primum gradum dicendum. quod sicut est
potentia sensitiva que non potest simul
plura sentire. sed ex consequenti in quantum
plura accipiuntur ut unum. sicut sen-

sibilia differentia ununtur in una
differentia. et plura sensibilia que
sunt partes unum in uno toto. unde quoniam
sentit totum. sentiunt simul et par-
tes plures ex consequenti. et tunc inten-
tio sensus non fertur ad aliquam partem
principaliter. sed ad totum. quia si ad ali-
quam partem ferretur ut ad sensibile prin-
cipale. non simul sentiret alia. ite-
rum sensus communis quoniam sit una po-
tentia secundum essentiam. tamen alio modo
multiplicatur secundum esse. in quantum con-
iungitur sensibilibus. prout sicut unum
centrum coniungitur pluribus lineis.
unde immutationes omnium sensuum
simul terminantur ad sensum com-
munem. sicut motus qui essent per om-
nes lineas possunt simul terminari ad
centrum. sed intellectus non mul-
tiplicatur modo predicto in plures po-
tentias. et ideo non est simile. **A**d
secundum dicendum. quod cognoscibilia que
simul cognoscuntur oportet quod acci-
pantur ut cognoscibile unum nu-
mero. omnia autem intelligibilia in quan-
tum huiusmodi sunt unum genere non
numero. et ideo ratio non sequitur.
Ad tertium dicendum. quod iam patet ex
dictis quod non eodem modo habet se in-
tellectus in habitu ad intelligibi-
lia in habitu que sunt in ipso ut di-
spositiones. et intellectus in actu
ad intelligibilia in actu que sunt in
ipso ut ultime perfectiones. **A**d quar-
tum dicendum. quod non prohibet res ali-
qua esse plura. et contraria esse simul.
sed etiam esse plura disperata. ut patet
ex dictis. **N**on quoniam forme intelli-
gibiles in intellectu non sint contra-
rie. nihilominus tamen intellectus pro-
hibetur simul plura intelligere. ut
patet ex dictis. **A**d quintum di-
cendum. quod species sensibiles que
sunt in medio deferente sunt in me-
dio per modum dispositionis. et non
per modum ultime perfectionis.
quia sunt ibi sicut in quodam flu-
xu. **U**nde non est simile.

.ij. .q.

H D terciū sic pcedit. Vide
tur q intellectus angeli
cus nō possit cognoscere singlaria
Si em cognoscit aut p spēm acq
sitā. aut p spēm creatā. h nō per
acq̄sitam. q̄ vel illa spēs est p̄ticu
laris ⁊ p̄ se q̄ns materialis. ⁊ ita
ī intellectu angeli immateriali eē
non possit. vel esset vniuersalis. et sic
p̄ eam singulare cognosci non pos
set. Sicut neq̄ p spēm creatā. q̄
spēs creatā angelo a p̄ncipio cre
atōis fuit in ip̄o. ad cognitionem
aut alicui⁹ sufficit. q̄ spēs eius sit
in intellectu. et sic si p spēm crea
tā possit aliquod p̄ticulare cogno
sci. dum est p̄ns. a p̄ncipio creati
ōis sup̄ illud cognouisset. q̄n ad
huc erat futur⁹. q̄d nō potest esse.
q̄ sol⁹ dei ē fua cognoscē. Esaię
iij. Annūciate que futura sūt ⁊ sci
emus. q̄d n̄ estis. ergo angel⁹ sin
gularia cognoscere non p̄t. Si di
catur. q̄ spēs ille faciūt cogitōez
p̄nti⁹ h non futurorū. Sed cont̄.
non potest aliqua noua cogitō
fieri nisi fiat aliqua innouatio ī co
gnoscente. h p̄ hoc q̄ p̄ticulare q̄d
erat futur⁹ sit p̄ns. non sit aliqua
innouatō ī intellectu angelico. cū
nihil recipiat a re extra se. ergo si
p̄ns dum erat futurum nō cogno
scebatur. nec dum sit p̄ns cognosce
re p̄t. Si dicat⁹ q̄ quis nihil acci
piat t̄n formā quā apud se habe
bat p̄ns. applicat ad p̄ticulare q̄d
sic de nouo fit. Cont̄. intellect⁹ nō
potest aliquid applicare ad aliud.
nisi p̄cognoscat hoc q̄d applicat.
⁊ id cui applicat. q̄ p̄ns ē cogno
scere duo v̄m se q̄ cōpositōez v̄m⁹
ad alteruz. ergo applicatio p̄dicta
sequeret⁹ cogitōnē singulari⁹.
et sic nō p̄t eē causa eius. ¶ Pre. si
angel⁹ cognoscit singularia. aut
vna spēs. aut plurib⁹. h non pluri
bus. quia sic oportet q̄ infinitas

m

spēs apud se haberet. cū infinita
sint p̄ticularia ad min⁹ in potēti.
sicut nec vna. q̄ sic intellect⁹ ange
licus equaret⁹ intellectui diuino. q̄
vno scz eēntia sua plura intelligit.
ergo intellectus angelicus singu
laria cognoscere non potest. Si di
cat⁹ q̄ nō cognoscat p̄ vnam spēm
om̄ia. h p̄ vna⁹ spēm om̄ia indiui
dua v̄m⁹ spēs. Cōtra illa spēs nō
habz se magis ad v̄nū indiuiduuz
q̄ ad aliud. sed oportet q̄ p spēm
intelligibilem intellectus determi
net⁹ ad determinatuz cognoscibile.
g⁹ p spēm illā non poterit cogno
scere hoc determinatū p̄ticulare.
Sed con̄ est q̄d dicit⁹ ad Hebrę. i.
Om̄es sūt administratorij spūs. ī m̄
isteriū missi p̄pter eos qui hēre
ditatem capiūt salutis. q̄d nō pos
set eē nisi cognoscerent singulares
hoīes. ¶ Sed dicendū. q̄ angel⁹ si
ne dubio cognoscit singularia. vt
aut̄ videamus quō hoc sit possibi
le. cōsiderādū ē. q̄ ad h̄ q̄ singulare
aliquid cognoscat. oportet q̄ in po
tētia cognoscitiua sit similitudo ei⁹.
m̄ntuz singulare vel p̄ticulare ē.
om̄is autē forma de se cōmuns ē.
Vnde additio formę ad formaz nō
p̄t esse indiuiduōis causa. q̄ que
cūq̄ formę simp̄ cōgregent⁹ vt albū
bicubicū et huiusmōi. nondū cōsti
tuūt p̄ticulare. q̄ hęc om̄ia sicut ī
vno ita et in plurib⁹ potentijs pos
sibile est inueniri. sed indiuidua
tio formę est a materia per quam
forma cōtrahitur ad hoc determi
natum. vnde ad hoc q̄ particula
re cognoscat. oportet q̄ in cogno
scente sit similitudo nō solū formę.
sed aliquo modo materie. Similitu
do autem rei cogitę dupliciter est
in cognoscente. Vno modo sicut
causata a re. sicut ī h̄s que cogno
scuntur per speciem abstractam a
rebus. Alio modo sicut causa rei vt
patet in artifice. q̄ cognoscit artifi

ciatum p̄ illam formam p̄ quā ip̄m
facit. spēs aut̄ que est in sensu cau
sata a re sensibili / inq̄ntū nō ē om
mino a cōditionibz materialibz de
purata est similitudo forme h̄m q̄
est in materia. et ideo p̄ eaz cogno
scitur p̄ticulare inq̄ntum p̄ticula
re est. Sed q̄ h̄m q̄ i intellectu no
stro recipit spēs rei sēnsibilis ē om
mino iam a materialibz cōditionibz
depurata / non p̄ intellectu n̄r p̄
eā directe p̄ticulare cognoscē. h̄ p̄
q̄ndā reflectōem intellectus ad po
tentias sensitivas / a quibus spe
cies intelligibiles abstrahunt. p̄
formam aut̄ que est causa rei / hoc
modo cognoscit res h̄m q̄ forma il
la est causa eius. Et q̄ homo arti
fex p̄ formā artis nō p̄ducit mate
riam. h̄ materia p̄supposita indu
cit formam artis. forma aut̄ artis
que est in mente artificis non ē si
militudo artificiati. nisi quo ad for
mam tm̄. unde p̄ eā non cognoscit
artificiatū in p̄ticulari. nisi formā
artificiati p̄ sensum accipiat. Arti
fex aut̄ increatus scz deus / non so
lum p̄ducit formā h̄ etiā materiā.
vñ rōnes ideales i mente ip̄ius ex
istētes non solum sūt efficaces ad
cognitōez vniuersaliū. h̄ etiā ad sin
gularia cognoscēda. sic aut̄ ille ra
tōes ideales effluūt a deo in res p̄
ducendas in esse suo materiali. in
quo p̄ticulariter vniūquodqz sibi
stet in forma et materia. ita et p̄ce
dunt in mentes angelicas. vt sint
eis p̄ncipiū cognoscēdi res h̄m to
tum suū esse in quo s̄sistunt. et sic
p̄ spēs influxas sibi ab arte dīna /
angeli nō solū vniuersalia h̄ etiā p̄ti
cularia cognoscūt sic etiā de9. Est
tñ dīna in duobz. quia idee que sūt
in mente dīna sūt forme factiue re
rum. et nō solū p̄ncipia cognoscen
di. h̄ spēs que recipiuntur i mēte an
gelica / sūt solū p̄ncipia cognoscen
di. et nō factiue sed exēplate a fa

ctiuis. quia intellectus q̄nto ē alti
or et p̄spicacior / tanto ex vno po
test plura cognoscere. et quia intel
lectus dīmus est altissim9 / p̄ vnā
suā simplicē essentiā om̄ia cogno
scit. nec ē ibi aliqua pluralitas for
maz idealīū / nisi h̄m diuisos respe
ctus dīne eēntie ad res cognitaf.
h̄ in intellectu creato multiplicat
h̄m rem / qd̄ est vnum in mente di
uina. vt non possit om̄ia p̄ vnū co
gnoscere. ita tñ q̄ q̄nto intellect9
creatus est altior / tanto habz pau
ciores formas ad plura cognoscē
da efficaces. Et hoc ē qd̄ Diony.
dicit. xij. ca. celest. hierar. Q̄ supi
ores ordines h̄nt sciaz magis vni
uersalē inferioribz. Et i libro de caus
dicit. Q̄ intelligētie superiores h̄nt
formas magis vniuersales. hoc ta
men obseruato q̄ infimis angelis
sint forme tm̄ adhuc vniuersales. q̄
p̄ vnā formam possint cognoscere
om̄ia indiuidua eiusde9 sp̄ei. ita q̄
illa spēs sit p̄pria similitudo vniuersa
lisqz p̄ticulariū h̄m diuisos respe
ctus ei9 ad p̄ticularia. sic essentia
dīna efficit p̄pria similitudo singu
lorum h̄m diuersos respectus. sed
intellectus humanus qui est vlti
mus in ordine s̄baz intellectuāli
um / habz formas intantū p̄ticula
res / vt nō possit p̄ vnā spēm nisi
vruz intelligere vel cognoscere. Et
ideo similitudo sp̄ei existens i intel
lectu humano / non sufficit ad co
gnoscenda plura singularia. et p̄
pter hoc intellectui adiūcti sūt sen
sus q̄bus singularia accipiat.
¶ Ad p̄mū ḡ dicenduz / q̄ angelus
nullo modo cognoscit singularia
per speciem acquisitam. quia nec
per speciem acceptaz a re. quia sic
res agerent in intellectum eius.
quod est impossibile. nec per ali
quam speciem de nouo influxam
a deo. reuelante ipsi angelo ali
quid de nouo. quia species q̄s ha

^m

bet angelus apud se creatas suffi-
ciunt ad omnia cognoscibilia cogno-
scenda. sed secundum quod per lumen altius
intellectus angeli eleuat^r in altio-
res conceptus ex illis speciebus per
per se. sic etiam ex eisde^m fantasmatum
speciebus intellectus prophetie lumie per
prophetie adiutus / aliqua cognitione
accipit ad quam non sufficiebat na-
turale lumen intellectus agentis
Restat ergo quod angelus singularia co-
gnoscat per species creatas. sic autem
per unam speciem creatam per cogno-
scere plura individua / ita etiam multo
amplius per cognoscere per unam speciem
quicquid est in uno individuo / nec
oporteat eum alias species habere qua
cognoscit colorem / et aliam qua odo-
rem unius pomi. sed solum cogno-
scendo hoc pomum / cognoscit quicquid
est in hoc pomo et essentialiter et ac-
cidentaliter. effectus autem non est in
sua causa / ut possit cognosci in ea nisi
si causa determinata sit ad effectum
illum. sicut patet in causis necessa-
riis quibus cognitio cognoscuntur
eorum effectus. sed contingens non deter-
minat ad effectum suum / nisi quando
actu producit ipsum. unde in causa
contingente non est effectus eius ut
in ea possit cognosci. nisi quando actu pro-
ductus est. Et ideo angelus per spe-
cies co-creatas cognoscens causas
universales omnium singularium con-
tingentium / non cognoscit natu-
rali cognitione effectus eorum antequam
sint in actu. sed statim cum actu sunt.
Ad secundum dicendum / quod quando
aliquid incepit esse per se / angelus
de novo cognoscit illud non facta
aliqua renovatione in ipso. sed in
re cognoscibili in qua est aliquid quod
prius non fuit / quod tamen ea cog-
nita cognoscit. Ad tertium di-
cendum / quod applicatio illa intellige-
nda est per istum modum qua deus ide-
as ad res cognoscendas applicat /
non sicut unum cognoscibile ad ali-

ud / sed sicut medium cognoscendi ad
rem cognitam. alias nihil valeret
ad propositum / sicut ostensum est in
obiciendo. Ad quartum dicen-
dum / quod intellectus angeli nec una
specie intelligit omnia / nec tot spe-
cies habet quot sunt individua / ut
ex dictis patet. Ad v. dicitur / quod illa
una species efficit propria ratio cogno-
scendi quodlibet individuum / secundum res-
pectum ad ipsum. ut ex dictis / .iii. q.

Ad quartum sic proceditur.
Videtur quod noticia que ab
Augustino ponitur pro-
les mentis non sit in mente sic ac-
cidents in subiecto. nullum enim acci-
dens excedit suum subiectum. sed
noticia excedit mentem / quia non
solum seipsum sed et alia per notici-
am novit. ergo noticia non est acci-
dens mentis. Preterea / nullum acci-
dens est equale suo subiecto. sed no-
ticia equalis est menti / alias in no-
ticia mente et amore non consisteret
imago trinitatis / quam Augustinus
ponit. ergo noticia non est accidens
mentis. Preterea / idem videtur ex ver-
bis Augustini. ix. de trinitate qui
dicit quod noticia et amor in anima ex-
istunt substantialiter. vel ut ita di-
cam essentialiter. non tanquam in sub-
iecto. ut color aut figura in corpe.
Sed contra / noticia mentis ni-
hil aliud esse videtur quam scientia. sed sci-
entia est accidens / cum sit in prima
specie qualitatis. ergo et noticia.
Iste dicendum / quod noticia quattu-
or modis accipi potest. Primo per
ipsam naturam cognoscitivam. Secundo pro-
poni cognoscitivam. Tertio per habitum co-
gnoscitivum. Quarto per ipsum cognitionis
actu. Sic habet nomen sensus quod non notat
naturam sensitivam. put scilicet est principium
habetur nature que est sensibile. quod non notat
ipsam potentiam. quod non est ipsum actu. lo-
quendo ergo de noticia primo modo accepta /
constat quod non est in substantia mentis sic
accidens in subiecto. sed essentialiter et sub

stantialiter sic dicitur quod rationale est in
vivo et vivum in vivente. Si autem
loquamur de noticia tribus aliis
modis accepta / sic dupliciter potest considerari.
vel secundum quod compatitur ad cognos-
centem. et sic inest cognoscenti sicut
accidens subiecto. et sic non excedit
subiectum. quod nunquam invenitur inesse
alicui nisi menti secundum quod compatitur ad
cognoscibile. et ex hac parte non ha-
bet quod in se sit. sed quod ad aliud sit. **¶** Illud
autem quod ad aliud dicitur / non ha-
bet rationem accedentis ex hoc quod est ad
aliud. sed solum ex hoc quod inest. et in-
de est quod sola relatio secundum rationem sui
genus cum se habet remanet in se. nec
tamen est ibi accedens. et propter hoc no-
ticia secundum considerationem istam non est in
anima ut in subiecto. sed secundum hanc com-
pationem excedit mentem in quantum
alia a mente cognoscimus. **¶** Secundum
hanc etiam considerationem ponitur trini-
tatis imago. quod etiam personae divine
distinguantur secundum quod ad alterum
sunt. et secundum hoc etiam est quedam
equalitas notitiae ad mentem. in
quantum se extendit ad omnia. ad que
potest se extendere mens. **¶** Et sic
per hoc patet responsio ad obiecta ;

.v. .q.

Deinde queritur de fruitione
anime christi in passione.
Et videtur quod illa fruitio per-
uenerit usque ad essentiam anime. an-
ima enim fruebatur perfecte. sed non esset
fruitio perfecta / si ad essentiam anime
non perveniret. sed consisteret in una
tamen potentia. scilicet superiori ratione. 8° p-
venit usque ad essentiam anime. **¶** Preterea
anima christi perfecte fruebatur quod anime
sanctorum in patria. sed fruitio sanctorum in patria per-
tingit usque ad essentiam anime. ergo
multo fortius in christo. **¶** Sed contra.
nihil fruitur nisi quod cognoscit.
quod secundum Augustinum fruimur cognitum.
in quibus propter se voluntas delecta-
ta quiescit. sed cognoscere non est
essentie anime sed potentie. ergo

fruitio ad essentiam anime non per-
venit. **¶** Ad dicendum quod fruitio in
actu quodam consistit. quo deus vi-
detur et amat. actus autem non est in
se rei subsistentis. Unde proprie loquen-
do neque potentia anime fruitur. nec
essentia. sed homo vel anima per se subsi-
stens. Sed cum potentie principia
sint operationum vite. sic essentia ani-
me est principium esse viventis. et
secundum hoc oportet dicere quod superior ratio
cuius obiectum est res eterna
qua fruendum est. est principium fruitio-
nis quod scilicet anima fruitur. ad alias autem
vires vel anime essentiam fruitio per-
tinere non potest. nisi per quamdam redu-
cantiam. put scilicet ex illa fruitio-
ne superioris rationis aliquis effectus in es-
sentiis anime vel in principis inferi-
oribus relinquitur. et sic aliquo modo
perveniret fruitio ad essentiam ani-
me in passione christi et aliquo modo
non. Si enim consideretur essentia anime
in passione christi. put est actus cor-
poris / sic fruitio ad eam non perveni-
ebat. alias corpus gloriosum fa-
ctum fuisset. Similiter nec ad essen-
tiam secundum quod est radix inferiorum viri-
um. quod sic fruitiois gaudium / dolorem
passiois que erat in inferioribus viri-
bus totaliter evacuas. perveniret
autem ad essentiam anime secundum quod erat
radix superioris rationis. et quod essentia
anime est simplex et tota in qualibet
sua potentia. et ideo dicitur quod tota fru-
ebatur. in quantum scilicet est radix superioris
rationis. et tota patiebatur in quantum scilicet
est actus corporis et radix inferiorum viri-
um. **¶** Ad primum ergo dicendum quod
non impeditur perfectio rei nisi per hoc quod
tollitur aliquid de essentialibus rei. gratia
autem corporis et inferiorum virium per-
tinet ad gaudium accedente beatitudi-
nis. et ideo quod quis in christo fruitio
non pervenit ad essentiam anime
secundum quod est actus corporis. et secundum quod
est radix inferiorum virium. non sequitur
quod fruitio fuerit in christo imper-

fecta siue beatitudo. ¶ Ad scđm dicendum! qđ anima christi perfectius fruebat qđ anime sanctorum in patria! loquēdo intensiue! non aut loquēdo extensiue. qđ in patria gaudiū fruītōis ad inferiores vires / et etiam ad corpus glorificandū pueniet! qđ si in christo fuisset nō fuisset viator

Demūde querit de pluralitate in substantiis spūalibus inuenta. Et circa h̄ querunt duo. primo utz immensitas diuina excludat personarum pluralitatē. Secūdo utz angelica simplicitas patiatur compositionē ex subiecto et accidente; .vi. .q.

Hoc primum sic proceditur. Videtur qđ immensitas diuina excludat personarum pluralitatem. omne enim immensum cū sit indetermiatū stat in vno. s; quicquid est in diuis est immensum. 8° cum persona sit in diuis stabit in vno! ita qđ non erunt ibi plures persone. Si dicat qđ persone hoc modo stant in vno qđ omnes sunt in vna essentia.

¶ Contra! sicut essentia ē immensa ita et persona. s; immensitas eēntie facit qđ vna tm sit eēntia. 8° immensitas persone facit qđ vna tm sit persona. Si dicat qđ persona s; intellectum aliquid addit sup essentia. ¶ Contra! quicquid intelligit in diuis intelligit vt immensū. 8° pter immensitatē essentie erit in diuis immensitas in persona! que facit in diuis vnā tm personam. ¶ Sed contra est quod dicitur p̄me Joā. v. Tres sūt qui testimonium dant in celo etc. ¶ Ad dicendum! qđ immensitas nō excludit pluralitatem nisi s; qđ tollit determinationē que est pluralitatis p̄cipū p̄mū. Sicut aut p̄us dictum est duplex est determinatio. scz limitatiōis et distinctionis. in diuis autē nullo modo cadit limitatiōis determinatio. Cadit autē distinctionis determinatio

dupliciter. Vno modo s; qđ distinguit per essentiam ab omnibus creatis. vt non limitatur a limitatis. Alio modo s; qđ persona a persona distinguitur p̄ relatōem originis! qđ quidem distinctō non est per aliquā limitatiōem! s; ratione oppositiōis que est in relatōne. Vnde h̄c distinctiōnez immensitas diuina nō tollit nec excludit. et p̄ seōns nec pluralitatem personarum. ¶ Et per hoc patet r̄sio ad primum. ¶ Ad scđm dicendum! qđ quicquid persona sit immensa / tamen immensitas ē essentialiale non personale. sicut persona est bona bonitate essentiali. vnde non oportet qđ immensitas faciat distinctiōnem in personis! s; i eē materie. ¶ Ad tertium dicendum! qđ persona non dicitur addere aliquid sup essentiam s; intellectum qđ intellectus debeat intelligere aliqd additum essentie. esset enim falsus intellectus! s; intelligendo personā intelligit essentia de necessitate. sed non econuerso. vnde obiectio non procedit; .vii. .q.

Hoc scđm sic procedit. Videtur qđ in angelis non sit compositio subiecti et accidentis. quia eē accidentale causat ab esse sbali. 8° et compositio accidentalis a compositiōne sbali. s; in angelis nō est compositio sbalis. quia sunt substantie simplices vt Dionysius dicit. ergo nec compositio accidentis. ¶ Preter Boetius dicit in li. de trim. qđ forma simplex subiectū eē non p̄. s; angeli sūt forme simplices s; Dionysius. 8° nō p̄nt eē subiectum accidentis. ¶ Sed contra ē qđ Augustinus. substantias spūales ponit de ficere a simplicitate diuina. p̄ hoc qđ est in eis compositio subiecti et accidentis. ¶ Responso dicendum! qđ ex hoc aliquid est susceptiuum forme substantialis vel accidentalis! quia habet aliqd potentia

litas. qz de ratione potentie est vt actui substat qui forma dicit. De angelis aut diuisi diuisa sentiunt. quidam em dicunt qz sint compositi ex materia z forma. Alij dicunt qz sint compositi ex esse et qd est vt Boe. dicit. et vtroqz modo oportz ponere pluralitate in angelo. De pmo aut modo patz. sicut de scdo patere potest. Quia omne id qd non est suum esse oportz qz habeat esse receptum ab alio. qd est sibi causa eendi. et ita in se consideratum est in potentia respectu illius esse qd recipit ab alio. et hmo ad min9 pluralitatez in angelo oportet ponere. qz angel9 no est suum esse. hoc em soli9 dei est. et ita relinqtur qz angelus possit esse subiectus accidentalis forme. **A**d pmu g9 dicendum. qz sbalis simplicitas in angelis excludit compositioem forme et materie. non aut compositioem esse et qd est. qua compositioez ad min9 accnalis compositio psupponit. Et iteru no oportet qz si esse accnle causez a sbali. qz compositio accidentalis a compositioe sbali causez. qz sbali aliquo mo simplex. potest esse subiectu accntis. **A**d scdm d9. qz Boe. loqz de illa simplici forma que est actus purus. cui nihil potentialitatis admiscetur. et talis est solus deus.

Deinde querit de sacramento altaris. et circa h que runtur tria. Primo vtru corpus christi fm tota suam quantitate contineat sb speciebus panis. Secundo vtrum in eodem instanti sit panis et corpus christi. Tercio vtrum deus possit facere qz albedo et alie qualitates sint sine quantitate. sicut facit qz quantitas in sacramento altaris est sine subiecto.

Ad pmum sic proceditur. Videtur qz non possit totum corpus christi sub speciebus

panis contineri. non enim potest etiam per miraculum fieri vt duo contradictoria sint simul vera. vt Augustinus dicit contra Iulianum. hoc autem sequeretur si totum corpus christi esset sub illis speciebus. Si em totum est sub illis speciebus. totum non est mai9 illis speciebus. cum non excedit eas. cum tamen forma rei veritatem est maior cum sit bicubicum vlt amplius. z sic est eodem maior et non maior. ergo etiam non potest per miraculum fieri qz sub illis speciebus totum corpus christi contineatur. **S**ed contra. vbi cumqz est pars alicui9 corporis ibi est et totum corpus. nisi corpus sit diuisum. cum aut sit impassibile corpus christi. non est diuisum. ergo cum aliquid corporis christi sit sub speciebus illis. vt dicit Mat. xxvi. h est corpus meum. oportet ergo qz sub illis speciebus totum corpus christi contineatur. **S**ed dicendum. qz sub speciebus illis absqz dubio continetur totum corpus christi et tota quantitas eius. Ad cuius euidentiam sciendum est. qz in sacramento altaris dupliciter aliquid continetur. Vno modo ex vi sacramenti. Alio modo ex naturali concomitantia. vbi gra. sub speciebus panis continetur corpus christi et sanguis christi. sed corpus ex vi sacramenti. z sanguis ex naturali concomitantia. quia corpus christi non est sine sanguine. sb speciebus aut vni e ecouiso. **A**lud autem continetur in sacramento ex vi sacramenti. qd est transubstantiationis terminus. et propter hoc anima et deitas non continentur in sacramento ex vi sacramenti. cum panis et vinum in ea non conuertantur. sed ex naturali concomitantia qua anima inseparabiliter vnitur corpori. et similitas humanitatis. Cum aut ex parte panis substat transeat. et quantitas maneat cum alijs accidentibus. patet qz directe transubstantiationis terminus est substantia

tia corporis christi. Est enim ibi ex vi sacramenti. s; quantitas ex naturali concomitantia. Non oportet quod substantia corporis christi immediate habeat ordinem ad dimensiones panis remanentes. quantitas vero corporis christi quasi ex consequenti. Contrario est in ordine locati ad locum. quod substantia locati ordinatur ad locum mediatis dimensionibus propriis. et inde est quod oportet dimensiones locati commensurari dimensionibus continetis loci. non autem oportet dimensiones corporis christi commensurari dimensionibus spirituum. quod si quodlibet puulis dimensionibus panis. propter esse totum corpus christi sicut tota natura substantie alicuius corporis saluat in qualibus parte illius corporis. Ad primum dicitur quod non sequitur ex hoc quod corpus christi non est maius illis speciebus. quod non continetur sub illis. quod non continetur sub eis quasi commensuratum. et sic non sequitur contradictoria si est vera;

Hic scdm sic proceditur. Videtur quod in eodem instanti sub illis speciebus sit substantia panis et corporis christi. aut enim sunt duo instantia aut unum. sed non duo. quia cum inter quolibet duo instantia sit tempus medium esset aliquod tempus dare in quo esset ibi nec corpus christi. nec panis. ergo oportet quod sit unum instans. et sic in eodem instanti est ibi panis et corpus christi. Si dicatur quod non est dare ultimum instans in quo est panis. Contra. esse panem mensurat quodam tempore. s; mensura propria equatur mensuratio. 8° in quolibet instanti illius temporis est ibi panis. et sic in ultimo instanti. **R**espondeo sic se habet tempus ad motum continuu. sic se habet instantia ad mutationes instantaneas. s; tempus includit utrumque terminum motus continui. 8° instantia includit utrumque terminum transsubstantiationis que est mutatio instantanea. eius autem termini sunt panis et corpus christi.

ergo in eodem instanti est substantia panis et corpus christi. **R**espondeo in qualibet mutatione instantanea simul verum est dicere quod fit. et quod factum est. sed corpus christi est de rebus permanentibus. in quibus quod fit. non est quod factum est. 8° corpus christi simul ibi est et non est. sed quando est. est ibi corpus christi. et quando non est. est ibi substantia panis. ergo simul in eodem instanti est ibi corpus christi et substantia panis. **S**ed contra. due forme substantiales disparate non possunt in eodem instanti eisdem inesse. s; forma panis et corpus christi sunt huiusmodi. ergo non possunt eidem inesse simul in eodem instanti. **R**espondeo dicendum nullo modo in eodem instanti est ibi corpus christi et substantia panis. nec est assignare ultimum instans in quo est ibi panis. s; ultimum tempus quod continuatur ad instantia illud in quo est ibi corpus christi.

Ad cuius evidentiam sciendum. quod in rebus naturalibus mutationes instantaneae sunt termini motus semper. cuius ratio est. quia huiusmodi mutationes habent per terminis formam et privationem. sicut generatio ignis / ignem. et non ignem. inter formam autem et privationem non potest esse aliquod medium nisi per accensum. in quantum scilicet id quod privatur forma magis et minus appropinquat ad formam. ratione alicuius dispositionis ad formam. que intenditur et remittitur per motum continuu. et ideo oportet persistere motum alterationis qui terminetur ad generationem. et sic generatio habet duos terminos. unum sui generis scilicet ultimam dispositionem que est necessaria ad formam (quod alteratio est motus in qualitate) et alium alterius generis scilicet formam substantialem. et eodem modo illuminationis est terminus motus localis solus. que est mutatio instantanea existens inter formam luminis et privationem eius scilicet tenebras. cuiuslibet autem motus qui mensuratur

rat³ tēpore aliq̄ . oportet q̄ ultim⁹
tēminus sit in vltio instanti t̄p̄is .
vñ cū substātiālis forma sit quidā
tēmin⁹ alteratiōis / oportet q̄ i vlti
mo instāti illius tēporis introdu
catur forma substātiālis . corrup
tio autē et generatio s̄currūt . q̄
gnatio vni⁹ ē corruptio alterius .
oportet g^o q̄ in vltimo instāti illius
t̄p̄is sit t̄m̄⁹ corruptōis sic aeris . et
t̄minus gnatiōis alteri⁹ vt ignis .
t̄minus autē corruptōis est nō eē .
g^o oportet q̄ in vltimo instanti il
lius temporis sit p̄mo non aer . et
p̄mo ignis . sed an vltimū instans
alterius temporis nō potest accipi
penultimū . quia inter q̄libet duo
instātia ē tēpus mediu⁹ s̄m̄ . **P**hi
losophū . et sic non est accipe vltim⁹
instans in quo sit aer . s̄ in toto tē
pore mēsurāte motum alteratiōis
erat aer . et in vltimo eius instāti ē
p̄mo non aer . et p̄mo ignis . s̄
trāsbatatō ē tēmin⁹ cuiusdā mo
tus q̄ consistit in platione v̄bor⁹ . vñ
in vltimo instāti tēporis mēsurātis
illā plationē / p̄mo est nō panis .
et p̄mo corpus christi . et sic nō est
dare vltimū instans in quo est pa
nis . sed vltimū tēpus . inter tēp⁹
autē et instāti non oportet q̄ aliq̄n
sit nec panis et aliquando nec cor
pus christi . et ita patet solutio ad
p̄mū . **A**d sc̄dm̄ d̄d̄ . q̄ p̄uctu⁹ ad
ditum vel subtractum a linea non
facit magis et minus . et similiter ē
de instanti apposito tēpori vel sub
tracto ab eo . **N**ō q̄uis i vltimo in
stāti t̄p̄is mēsurātis eē panē nō sit
panis / t̄n̄ nō seq̄t³ q̄ tēpus illd̄ sit
mai⁹ vlt⁹ min⁹ q̄ duratō eē panis .
et q̄ mēsurā nō equat³ mēsurato
Ad terciū dicendū . q̄ instāti di
citur mēsurare mutatōnem aliq̄
instantaneam . in quantum mēsu
rat terminum eius ad quem . quia
terminus eius a quo coniungitur
cum toto motu p̄cedenti . et ita mē

suratur tempore mēsurante mo
tum p̄cedentem . sed tempus mē
surat motū ratione vtusq̄ termi
ni . et ideo nō ē s̄se . **A**d q̄rtum di
cendū . q̄ fieri dupliciter accipitur .
vno modo p̄ moueri ad eē . et sic il
lud quod generat³ i toto tēpore al
teratiōis p̄cedēs fieri dicit³ fieri . et
hoc mō loq̄t³ **P**hilosoph⁹ de fieri in
vi . **P**hysicor⁹ . vbi ostēdit q̄ omē
factū eē p̄cedit fieri . et omē fieri p̄
cedit factū eē . et sic nō ē v̄z q̄ ali
qd̄ s̄ fiat et factū sit . et sic ē v̄z q̄
illud qd̄ fit nō ē . **A**lio mō dicit³ fie
ri res q̄n̄ introducūt forma . et sic fie
ri nō ē moueri s̄ t̄miāre motū . vñ
sic simul t̄miat³ motus et t̄miā
tus ē / ita simul aliqd̄ fit et factū ē .
Sed hoc modo id quod fit est . quia
terminus factiōis est esse in quo
ponitur esse id qd̄ dicit³ h̄ mō fieri ;

.x. .q.
Ad terciū sic p̄cedit . videt³
q̄ de⁹ non possit facere q̄
albedo aut aliqua q̄litas
sit sine q̄ntitate . q̄ q̄ntitas est p̄
ma dispositō corporis . eo q̄ imme
diate adheret s̄be vt dicit **B**oe . et
omētator . v . **M**etaphy . s̄ primū
in vnoq̄ ḡne est causa eorū q̄ sunt
post . vt dicit³ secundo **M**etaphy .
ergo a quantitate habent omnia
accidentia q̄ sint dispositōnes cor
porales . ergo remota quantitate
nulla dispositio corporalis rema
nebit . **P**reterea . quantitas spi
ritualis vt scientia vel virtus est
nobilior q̄m qualitas corporis . s̄
qualitas spiritalis etiam miracu
lose non potest esse sine s̄biecto ad
minus quod est quantitas . **P**re
terea . magis est remotum a natu
ra q̄ qualitas corporalis sit om
nino sine subiecto q̄m q̄ sit in sub
iecto spiritali . quia esse in subie
cto spiritali est qualitatis spūalis
que ē in eodē p̄dicamēto cui⁹ q̄lita
te corpali . s̄ esse omnino sine sub

iecto est substantie que est aliud p̄dicamentū. s̄ nō posset miraculose fieri. q̄ qualitas corp̄alis esset ī subiecto sp̄iali. vt albedo in angelo. ergo multo min⁹ potest fieri q̄ qualitas corp̄is nō habeat subiectū ad min⁹ q̄ntitatē. ¶ **P**re magis dependet q̄litas a s̄ba q̄ econuſo. sed deus non p̄t facere aliquam s̄bam creatam absq̄ aliquo acc̄nte. q̄ ad min⁹ creature inest relatio ad suū creatorē. ergo multo min⁹ p̄t fieri q̄ q̄litas sit sine subiecto. ¶ **S**cont. hoc p̄t fieri in sacramento altaris q̄ q̄ntitas sit sine s̄ba. q̄ q̄ntitas p̄ essentiā differt a s̄ba. sed si milit̄ qualitas p̄ eēntiam differt a q̄ntitate. 8° eadez rōne fieri poss̄. vt q̄litas esset sine q̄ntitate. ¶ **I**st̄ dicendū. q̄ d̄m̄e potentie rōne sue immēsitatis attribuendū est quicqd̄ in defectū non sonat. tamē aliqua sūt que natura creata nō pat̄ vt fiāt. p̄pter aliquā repugnātiā quā important rōne cōtradictōis implicite. et de talibus cōsueuit ab aliquib⁹ dici. q̄ deus posset ea facere. q̄uis fieri non possent. ¶ **U**t 8° videamus vtz posset fieri a deo q̄ albedo sit sine q̄ntitate. sciēdum est. q̄ in albedie et alia q̄libz q̄litate corp̄ali ē duo cōsiderare. scz ip̄am naturā albedinis p̄ quā specie fortit̄. et indiuiduatōnem eius s̄m quā est hec albedo s̄nsibilis ab alia albedie s̄nsibili distincta. posset aut̄ fieri d̄mo miraculo vt natura albedinis s̄sisteret absq̄ omni q̄ntitate. tamen hec albedo non esset sic hec albedo s̄nsibilis. s̄ esset quedā forma intelligibilis ad modū formaz separtarū quas Plato posuit. s̄ q̄ hec albedo s̄nsibilis ī diuiduata. esset sine q̄ntitate fieri non posset. q̄uis fieri poss̄ q̄ q̄ntitas indiuiduata sit sine substantia. quia quantitas non indiuiduat̄ solum ex subiecto sicut alia acc̄na.

s̄ etiā ex situ q̄ est de rōe ip̄ius q̄ntitatis dimensiue. que est q̄ntitas positōem h̄ns. et ideo possibile est imaginari duas lineas sepatas eiusdē sp̄ei/numero diuisas s̄m diuersum situm. alias linea non ess̄ diuisibilis ex ip̄a rōe sui ḡnis. nō em̄ diuidit̄ linea nisi ī lineas. plures aut̄ albedines sine subiecto imaginari est impossibile. et sic patz q̄ albedo non indiuiduat̄ nisi ex subiecto. et p̄pter hoc non posset esse ī diuidua nisi in aliquo subiecto ad minus in quantitate. s̄ quāntitas habz vn̄ indiuiduet̄. z iā absq̄ subiecto. et ideo p̄ miraculuz potest eē hec q̄ntitas absq̄ subiecto. sic patz in corpe christi. ¶ **A**d pmū ergo dicendū. q̄ albedo si sine q̄ntitate esset. iā nō ess̄ q̄ntitas corp̄alis s̄ sp̄itualis vt ex dictis patet. ¶ **A**d sc̄dm̄ dicendū. q̄ de q̄litate sp̄iali oīno dicendū videt̄. q̄ de qualitate corp̄ali dictum est. ¶ **A**d terciū dicendū. q̄ cū substantia sp̄ialis q̄ntitate careat. non potest fieri q̄ q̄litas corp̄alis sit ī s̄ba sp̄iali. nisi p̄ illum modū quo p̄t esse sine q̄ntitate vt dictum ē. ¶ **A**d q̄rtū dicendū. q̄ ex hoc ip̄o q̄ substantia creata compat̄ ad deū. cōsequit̄ ip̄az aliquod accidens sicut relatio creationis aut seruitutis aut alia similis relatio. vnde sicut deus non p̄t facere q̄ creatura nō dependeat ab ip̄so. ita nō potest facere q̄ ess̄ absq̄ alijs acc̄ntibus. accidens autē non habet subiectū ex h̄ q̄ compat̄ ad deum. et ideo nihil p̄hibet quin deus possit facere aliqd̄ acc̄ns sine subiecto. ¶ **A**d q̄ntum quod in contrariū obijcit̄ patz. q̄ nō est eadē ratō de q̄litate z q̄ntitate. vt ex dictis manifestum est.

Dem̄de de corporibus damnatorum queritur. Et circa hoc queruntur tria. p̄mo vtz corpa dānatorz sint incor-

ruptibilia. Sec^odo vtrum resurgent cum suis deformitatibus. Tercio vtrum puniendi sint in inferno v^ome et fletu corporali;

.xi.

.q.

HD p^omū sic p^ocedit. videt^r q^o corpora damnatorum non erunt incorruptibilia. Corpus enim non potest esse incorruptibile nisi p^o naturā. vt corpus celeste. vel p^o gratiā innocentie vt corpus hominis in p^omo statu. vel p^o gloriā sic corpus hominis beati post resurrectionē. sed nullū illorū cōpetit corp^oib^o damnatorū. 8° corpora dānatorū non erunt incorruptibilia. Si dicat^r q^o erūt incorruptibilia ex decreto d^ome iusticie vt p^opetue puniāt^r. Cōn. culpe nō debet^r pena p^opetua nisi s^om q^o habet aliquid p^opetuitatis. s^o p^opetuitas culpe non est ex parte corporis. s^o ex parte volūtatis que eligit p^opetuo in peccato manere. 8° diuina iusticia non req^orit vt corp^o eternaliter puniatur. **H**icete. corpus non punit^r p^o peccato anime nisi in quātum est organum anime opantis peccatū. sed in aliquib^o anime p^o eē peccatū mortale in quib^o corp^o nō cōmunicat. sicut patet in peccatis spūalib^o. 8° si aliquis solū pro eis dānaret^r / corpori eius non deberet^r pena p^opetua. **H**icete. sicut aliq^os dānat^r p^o p^octm t^onsgressio^onis / ita etiā p^opter peccatum ommissionis. sed ad ommissionem nihil operatur corp^o. ergo nec debetur sibi pena p^opetua / si propter peccatum ommissionis aliquis dānaret^r. et sic diuina iusticia non requirit corpora damnatorum esse incorruptibilia. **S**ed contra remota causa remouet^r et effect^o. s^o post resurrectionem cessabit motus celi qui ē causa corruptionis in corporibus. ergo cessabit corruptio. et sic corpora damnatorum erunt incorrupti-

bilia. **H**ic dicendum. q^o corpora damnatorum incorruptibilia erūt quāuis passibilia. corruptionis autem causa p^omo et p^oncipaliter ē d^oma iusticia. que cōseruabit corpora damnatorum in p^opetuis p^oem^os. sed causa secūdaria et coadiuuans erit quies motus celi. quo quiescente / nulla actō vel passio poterit eē in corporibus pertinens ad transformationem nature. vnde et corpora damnatorum nō patientur ab igne passione nature qua natura corporis humani transmutetur. sed patient^r passione anime sicut organū sensus a sēibili. sustinendo similitudine^o q^olitas sensibilis. **A**d primum ergo dicēdū. q^o ratio illa p^ocedit ex insufficienti diuisione. ē em alia causa incorruptionis a trib^o q^o tangunt^r in obijciendo. scz decretū diuine iusticie. quāuis dici posset q^o aliq^o mō p^o naturam erūt incorruptibilia. inq^ontū scz remouebitur naturale principiū corruptionis scz motus celi. **A**d secundum d^os. q^o peccatū et rationē culpe et p^opetuitatis habet ex aīma et nō ex corp^o. vñ sic corp^o p^ouit^r p^o p^octo inq^ontū est instrumētū peccati rōe culpe habētis ab aīma / ita p^opetue p^ouri debz inq^ontū ē instrumētū peccati. q^od habz p^opetuitatez ex voluntate. **A**d. iij. d^os. q^o hec nō ē rō p^oncipalis q^ore punit^r p^o peccato anime. q^oa est instrumentum anime opantis. sed magis q^oa est p^os eēntialis hoīnis qui opat^r. p^oprie em loquēdo homo est qui peccat per animā. et ideo si puniret^r aīa tm / nō puniretur q^o peccat. aīa em p^oprie loquēdo nō peccauit sed hō. Nec tñ ē verum q^o act^o hoīs aliquis sit in vita p^onti in quo nō cōmunicet corp^o. q^o quāuis in actib^o intellectuē p^otis non cōmunicet corp^o sic instrumētū act^o / cōmunicat tñ sic p^ontans obiectū. quia obiectū intellectus ē fanta-

forma: sic color visus: ut dicit in .iij.
de anima. fantasma autem non est sine
organo corpali. et sic patet quod etiam
in intelligendo et in aliis actibus anime uti
mur aliquid modo corpore. Ad quartum
dicitur quod pro peccato omissionis non datur
aliquid: quod aliquid agatur: sed quod omittitur
tunc id quod est debitum fieri. erat autem
debitum fieri ab anima et corpore in
quantum corpus communitur actibus anime.
et ita eodem modo peccatum transgressivum
omnis et omissionis pertinet ad corpus
et ad animam. .xii. .q.

Hoc dicitur sic procedit. videtur quod
corpora damnatorum resurgent
sine deformatibus. resurre
ctio enim fiet virtute divina que est perfecta
forma. sed virtutis perfecte perfecta est or
patio: et effectus perfectus. ergo cor
pora resurgenti erunt perfecta. et ita
corpora damnatorum resurgent sine
deformatibus. Sed contra: sapien
tiae .xi. Per quem quis peccat per hoc et
torquetur. sed damnati peccaverunt
per corpora deformatem habentia.
ergo resurgent eorum corpora cum deformati
tibus. **R**esponsum: quod deformatas potest
esse in corpore ex duobus. Uno modo
ex defectu alicuius membri. et talis de
formatas (ut communitur dicitur) in
corporibus damnatorum non erit. quod om
nes resurgent incorrupti et sine defectu
alicuius membri. ut sic totum corpus
punietur in reprobis et premietur in
electis. Alio modo potest esse defor
mitas vel defectus corporis ex inde
bita proportione partium. sicut fe
bris accidit ex imdebita proportione
humorum. et sic accidit ex superabun
dantia carnis in aliquo parte. et de tali de
formitate vel defectu est duplex opi
nio. Quidam enim attendentes dant
tione in peccatorum ut nihil mali eis deef
set dixerunt quod talibus deformatibus non
carebunt. Alii vero attendentes vir
tutem resuscitantis (quod sic nascitur con
didit in opere creatiois: ita nascitur in
resurrectione repabit) dicunt quod omnes

defectus qui ex vicio nascitur acciderunt
auctori: nascitur remouebit. ut febres
et huiusmodi. sed defectus qui in corpo
ribus ex pura voluntate processerunt
remaerunt. sic sunt macule et reat
peccatorum. **Q**uod autem horum verius
sit Augustinus in Enchiridionibus sub dubio re
linquit. dicens quod nulla debet esse.
questio de pulchritudine illorum quo
rum est certa damnatio. **H**is vi
sis de facili patet solutio ad obiecta
.xii. .q.

Hoc tertium sic procedit. videtur
quod corpora damnatorum virtutibus
et fletu corporali punietur
ant. **J**udith vlti. Dabit ignem et
virtutem in carnes eorum. sed virtutis spiritu
alis non datur in carne sed in anima.
ergo virtutes quo reprobi punientur non
sunt tantum spirituales sed etiam corpora
les. **I**tem Lucę xii dicit quodam
glosa. quod pro fletu quo dominus repro
bis committitur potest probari vera cor
porum resurrectio: quod non esset si
fletus ille esset tantum spiritualis. er
go etc. **S**ed contra est quod virtutibus
quo punietur reprobi est immor
talis. **E**saie vltimo. vermis eorum
non morietur. sed nullum animal
habet ordinem ad immortalitatem
nisi homo. ergo vermis ille non erit
corporalis. **P**rocedit in fletu corpo
rali fit quedam resolutio lachryma
rum. sed omne corpus finitum a quo
continue aliquid resoluitur: si non fi
at aliqua restauratio: tandem to
tum consumitur. cum ergo in corpo
ribus damnatorum nulla restauratio fi
at deperdit: videtur quod fletus ille qui est
in eis perpetuus non erit corporalis.
Responsum dicitur quod circa hoc Augustinus in li
bro .ii. de ciuitate dei ponit opinio
nes diuersas sic dicens. in penis
malorum inextinguibilis ignis: virtua
lissimus vermis ab aliis aliter atque
aliter est expositus. Alii quippe vir
truncus ad animam retulerunt. alii
vtruncus ad corpus: alii ad cor

pus ignem: ad aīam ppice v̄mē: qđ esse credibili⁹ videt̄. vnde seq̄n tes Auguf. dicim⁹ qđ v̄m̄s iste spi ritualis ē. vt ip̄e remorsus oſcīe i teri⁹ aīam corrodens v̄m̄s dica tur. Et ita ſiſt̄ fletus ē ſpūalis: vt ip̄e doloꝝ fletus dicat̄. Aliq̄ tñ mō p̄f̄ dici corp̄alis fletus etiā ſine la chrymaz emiſſiōe. vt fletus dicat̄ nō ſoluꝝ doloꝝ aīme. ſ; ip̄a diſpoſi tio qua corpus diſponit̄ aīma do lēte. ¶ Ad p̄mū g° dicendū: qđ lo cutio illa tropica ē: ſ; ſic poſſumus p̄ carnes aīmas impioꝝ qđ carna les fuerūt exponere. ¶ Ad ſcđm di cendū: qđ fletus corp̄alis mō p̄di cto ſine lachrymaz emiſſiōe ſuffi cit ad veritatē inſinuādaz reſurre ctōnis. ſi tñ ſuſtineret̄ qđ fletus et vermis eēnt corp̄ales / poſſ; dici qđ v̄tute dīna v̄m̄s ille ſuſtētareſ: et lachrymaz dep̄ditio reſtauraret̄;

D E inde querit̄ de ſenſib⁹ ſa cre ſcripture. Et circa hoc tria querunt̄. Primo vtz p̄ter ſeſus l̄rales in v̄bis ſacre ſcri pture lateāt alij ſeſus ſpirituales. Scđo de numero ſenſuū ſacre ſcri pture. Tercio vtz iſti ſenſus inue mant̄ i alijs ſcripturis. xiiij. q.

A D p̄mum ſic p̄cedit̄. **V**id et̄ qđ in eiſdeꝝ v̄bis ſacre ſcripte n̄ lateāt plures ſe ſus. qđ dictōib⁹ ſemel ſumptis nō eſt vtendū equoꝝce vel multiplici t̄. ſ; pluralitas ſenſuū facit multipli cē locutōnem. g° in eadē locutōne ſacre ſcripture nō p̄nt plures ſen ſus latere. ¶ **P**re: ſac̄ ſcriptura eſt ordinata ad intellectū. **D**s. **D**eda ratio ſ; monū tuoz zc. ſ; m̄t̄plici tas ſenſuū obnubilat intellectuz. g° debēt in ſacra ſcriptura nō mul ti ſenſus eē. ¶ **P**re: id qđ p̄f̄ eē oc caſio erroris / debz in ſac̄ ſcripta vi tari. ſ; ponē alios ſenſus p̄ter l̄ra lem in ſcriptura p̄f̄ eē occaſio er roꝝis. qđ q̄libz poſſet exponere ſcri

pturā ſm qđ ip̄e vellet ad oſirma tōez op̄mōis ſue. g° nō debēt plu res ſenſus eē in ſacra ſcriptura.

Pre. Auguf. dicit. ij. ſup Gen. ad l̄ram: qđ maior eſt ſacre ſcripture autoritas / qđ om̄is hūam̄ ingeni p̄ſpicacitas. g° ille ſenſus qui non habz autoritates aliq̄s ad oſirmā dū nō eſt ouemēs ſenſus. ſ; null⁹ ſenſus ſacre ſcripture p̄ter l̄ralem habz robur ad aliqđ oſirmādūz: vt p̄t̄z p̄ Diony. in ep̄la ad Titū. dicit em ſymboloica theologia id ē que ex ſimilitudib⁹ p̄cedit / nō eſt argumētatiua. ergo ſac̄ ſcriptura alios ſenſus p̄ter l̄rales non habz. ¶ **P**re: **Q**uicūq; ſenſus ex verbis alicui⁹ ſcripture trahitur quē au tor nō intendit / nō ē p̄p̄ius ſeſus. ſ; autor p̄ vnā ſcripturā nō p̄f̄ itel ligere niſi vnum. g° non otingit ſi mul plura intelligere ſm **D**hm̄. ez go nō p̄nt eſſe plures ſenſus ſacre ſcripture. ¶ **S**z con̄ eſt qđ dicitur **D**ameſ. xij. **P**ert̄nſibūt plurimi z multiplex erit ſcia. ¶ **P**re. **H**iero. dicit in p̄logo **B**iblie. in v̄bis ſin gulis multiplices lateāt intelligen tię. ¶ **I**ſ; dicendū: qđ ſacra ſcriptu ra ad hoc diuinitus eſt ordinata / vt p̄ eam nobis veritas manifeſte tur neceſſaria ad ſalutem. manife ſtatio autem vel expreſſio alicui⁹ v̄itatis poteſt fieri d̄ aliquib⁹ reb⁹ et verbis in quantum ſcilicet verba ſignificant res. z vna res poteſt eē figura alterius. autor autem rez / non ſolum poteſt verba accommo dare ad aliquid ſignificandum: ſ; etiam res poteſt diſponere in figu ram alterius. Et ideo ſm hoc in ſa cra ſcriptura manifeſtatur veritas dupliciter. **V**no modo ſm qđ res ſignificātur per verba. et in hoc cō ſiſtit ſenſus litteralis. **A**lio modo ſm qđ res ſunt figure aliarum re rum. et in hoc conſiſtit ſenſus ſpi ri tuaſ. et ſic ſcripte ſacre plures cō

petunt sensus. **A**d primum 8° dicendum: quod varietas sensuum quorum unus non procedit ex alio facit multipliciter locutionis. sed semper sensus spiritualis fundantur super litteralem et procedit ex eo. Unde ex hoc quod sacra scriptura exponitur literaliter et spiritualiter non est in ipsa aliqua multipliciter. **A**d secundum dicitur: quod sic dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. utiliter est a deo dispositum: ut veritas in sacra scriptura cum aliqua difficultate manifestetur. est enim hoc utile ad tollendum fastidium. quia ad ea que sunt difficilia. maior surgit attentio que tedium tollit. Similiter ex hoc tollitur superbiendi occasio. dum homo difficulter veritatem sacre scripture capere potest. Similiter ex hoc veritas fidei ab irrisione infidelium defenditur. Unde dicit dominus Matthei septimo. nolite sanctum dare canibus. et Dionysius. Timotheum monebat ut sancta ab immundis in contaminata seruetur. et ita patet quod expedit fidei veritatem sub diuersis sensibus in sacra scriptura tradi. **A**d tertium dicendum: quod sicut dicit Augustinus de doctrina christiana. nihil est quod occulte in aliquo loco sacre scripture tradatur: quod non alibi manifeste exponatur. Unde spiritualis expositio semper debet habere fulcrum ab aliqua literalis expositione sacre scripture. et ita vitatur omnis erroris occasio. **A**d quartum dicendum: quod non est propter defectum autoritatis quod ex sensu spirituali non potest trahi efficax argumentum. sed est ex ipsa natura similitudinis in qua fundatur spiritualis sensus. vna enim res pluribus similibus esse potest. vnde non potest ab illa quando in sacra scriptura proponitur procedi ad aliquam aliam determinate. sed est fallacia consequentis. vbi gratia. **Q**uo propter aliquam similitudinem significat christum et diabolum. vnde per hoc quod aliquid dicitur de leone dicitur in sacra scriptura ad neutrum

potest fieri processus arguendo. **A**d v. dicitur: quod autor principalis sacre scripture est spiritus sanctus qui in vno verbo sacre scripture intelligit multo plura quam expositores sacre scripture differant. Non est etiam inconueniens quod homo qui fuit autor instrumentalis sacre scripture in vno verbo intelligeret plura. quod prophete (ut Hieronimus dicit super osee) ita loquebantur de factis presentibus que etiam intenderunt futura significare. Unde non est impossibile simul plura intelligere in quantum vnum est figura alterius. **E**t per hoc patet ratio ad obiecta. .xv. .q.

Hoc secundum sic procedit. videtur quod non debeant distinguere quatuor sensus sacre scripture scilicet historialis literalis allegoricus moralis et anagogicus. sic enim in sacra scriptura aliqua figuratiue dicuntur de christo. ita etiam figuratiue dicuntur de alijs hominibus. sicut **D**aniel octauo per hircum capram significat rex grecorum. sed huiusmodi figuratiue locutiones non faciunt aliquem sensum propter litteralem in sacra scriptura. 8° nec allegoricus sensus per quem exponuntur de christo ea que precesserunt in figura ipsius debet alius sensus ab historico poni. **P**roterea: vna persona est capitis et membrorum. sed sensus allegoricus videtur pertinere ad caput ecclesie scilicet christum. sensus autem moralis dicitur pertinere ad membra eius scilicet fideles. ergo sensus moralis non debet ab allegorico distinguere.

Proterea: sensus moralis est qui ad morum instructionem pertinet. sed sacra scriptura secundum litteralem sensum in pluribus locis mores instruit. ergo moralis sensus non debet distinguere a literalis. **P**roterea: sicut christus est caput ecclesie militantis. ita est caput ecclesie triumphantis. nec est alius et alius christus. ergo sensus anagogicus per quem aliquid expo-

mtur de ecclesia triumphante / nō debz esse aliq̄ ab allegorico quo expōnt̄ de christo et ecclesia militante. **¶** Dicit̄ si isti q̄ttuor sensus eēnt de necessitate sacre scripture / que libet ps sacre scripture deberet hos q̄ttuor sensus habere. sed hoc ē falsum. ut em̄ **Aug⁹** dicit sup **Gen̄**. In q̄busdam sensus l̄ralis q̄rend⁹ est solus. ergo hi q̄ttuor sensus nō sunt de necessitate sacre scripture.

¶ Sed contra est qd̄ **Aug⁹** dicit sup **Gen̄**. ad l̄ram. in libris om̄ibz sanctis oportet intelligere que ibi eterna intiment̄. que ibi facta narant̄. que futura p̄nunciant̄. que agenda p̄cipiant̄. **¶** Primū aut̄ ptinet ad sensum anagogicum. scdm̄ ad historicum. terciū ad allegoricum. q̄rtum ad moralē. 8° q̄ttuor sūt sensus sacre scripture. **¶** Dicit̄ **Beda** dicit in p̄ncipio **Gen̄**. q̄ttuor sunt sensus sacre scripture. **¶** Historia que res gestas loq̄tur. Allegoria in quo aliquid ex alio intelligit̄. Tropologia id est moralis locutio i qua de moribz ordinādis tractat̄. Anagogia p̄ quā de sum̄mis et celestibz tractat̄. et ad sup̄ra deducimur. **¶** Iste dicendū. qd̄ distinctio horū q̄ttuor sensuum hoc modo accipi debet. sic em̄ dictū est / sacra scriptura veritatē quā tradit dupliciter manifestat. p̄ v̄ba. et per rez figuras. **¶** Manifestatō aut̄ p̄ v̄ba facit sensum historicū siue l̄ralē. **¶** Nō totū illd̄ ad sensū l̄ralē ptinet / qd̄ ex ip̄a significatōne v̄borū recte accipit̄. **¶** S; sensus sp̄ualis ut dictum ē / consistit in hoc qd̄ quedaz res p̄ figuras aliar rez exp̄mit̄. et qd̄ visibilia solēt eē figure inuisibilū. ut **Dionys⁹** dicit. inde ē qd̄ sensus iste qui ex figuris accipit̄ / sp̄ual̄ vocat̄. **¶** Veritas aut̄ quā sac̄ scriptura p̄ figuras rez tradit ad duo ordinat̄. scz ad recte credendū. et ad recte op̄andum. si ad recte op̄an-

duz / sic ē sensus moralis. qui alio mō tropologicus dicit̄. **¶** Si aut̄ ad recte credendū / oportet distinguere s̄m ordinē credibilem. ut em̄ **Dionys⁹** dicit. iiii. ca. celest. hierar. **¶** Status ecclesie medi⁹ est inter status synagoge et statū ecclesie triumphantis. vetus em̄ testamentum figura fuit noui. vetus simul et nouum figura sūt celestium. **¶** Sensus aut̄ sp̄ualis ordinatus ad recte credendum / potest fundari in illo mō figuratōnis / quo vetus testamentum significat nouū. et sic est sensus allegoricus vel typic⁹. s̄m q̄ ea que in veteri testamento contingunt exponunt̄ de christo et ecclesia. vel potest fundari in illo modo figuratōnis quo nouum scz et vetus testamentum simul significat ecclesiam triumphantem. et sic ē sensus anagogicus. **¶** Ad p̄mū 8° dicendū. qd̄ hircus vel alia huiusmodi per q̄ alię p̄sonę a christo in scripturis distinguunt̄ nō fuerūt res aliquę. s; similitudines imaginarię ad hoc solum ostense. ut ille p̄sonę significarentur. **¶** Unde illa significatio qua p̄ illas similitudines p̄sonę ille aut regna designant̄ nō ptinet nisi ad historicū sensum. s; ad christū significandū etiā illa que in rei veritate contingūt ordinantur sicut umbra ad veritatem. et ideo talis significatio q̄ p̄ huiusmodi res christus aut eius mēbra significant̄ / facit aliū sensum p̄ter historicum scz allegoricum. sic ubi vero inueniatur p̄ huiusmodi imaginarias similitudines qd̄ christus significetur vel figuret̄ / talis significatio nō excedit sensū l̄ralē. sic christus significat̄ p̄ lapidē q̄ excisus ē de monte sine mambz. **¶** **Daniel. ij.** **¶** Ad. ij. dicit̄ qd̄ sensus allegoricus nō soluz ptinet ad christū rōe capitis. sed etiā rōe mēbrorū. sic qd̄ p̄. xij. lapides electos d̄ iordane **Josue. iij.** s;

^m

gmificant^r duodecim apostoli. sed
moralis sensus pertinet ad membra christi
sicut quantum ad proprios eorum actus et
non secundum quod considerantur ut membra.
Ad tertium dicendum: quod moralis sensus
non dicitur omnis sensus per quem
mores instruuntur: sed per quem instru-
ctio morum sumitur ex similitudine ali-
quarum rerum gestarum. sic enim mora-
lis sensus est per se sensus spiritualis. unde
patet quod nunquam est idem sensus mo-
ralis et literalis. **A**d quartum dicen-
dum: quod sicut sensus allegoricus per-
tinet ad christum secundum quod est caput
ecclesie militantis iustificans et gra-
tiam infundens: ita et sensus ana-
gogicus pertinet ad eum secundum quod est ca-
put triumphantis: glorificans eam.
Ad quintum dicendum: quod isti quatuor
sensus non attribuuntur sacre
scripture: ita quod in qualibet eius parte
sint istis quattuor modis exponen-
da: sed quicquid istis quattuor: quicquid tri-
bus: quicquid duobus: quicquid uno tantum.
In sacra enim scriptura precipue ex pro-
poribus posteriora figurantur. et ideo
quicquid in sacra scriptura secundum sensum literalem
dicitur aliquid de prioribus quod potest spiri-
tualiter exponi de posterioribus: sed
non conuertitur. inter omnia autem que in
sacra scriptura narrantur prima sunt
que ad vetus testamentum pertinent.
et ideo ea que secundum literalem sensum ad
facta veteris testamenti pertinent: pos-
sunt quattuor sensibus exponi. **S**ecun-
da vero sunt que pertinent ad statum
presentis ecclesie in quibus illa sunt priora que
ad caput pertinent: respectu illorum que
pertinent ad membra. quod ipsum corpus
christi videtur: et ea que in eo sunt ge-
sta: sunt figura corporis mystici: et eo-
rum que in ipso geruntur. ex ipso etiam id est
christo exemplum vivendi sumere de-
bemus. in christo etiam facta gloria
nobis premonstrata est. unde que ad literam
de ipso christo capite dicuntur: possunt
exponi et allegorice: referendo ad cor-
pus eius mysticum: et moraliter referen-

do ad actus nostros que secundum ipsum debent
informari: et analogice: in quantum in
ipso christo est nobis iter glorie de-
monstratum. Sed quoniam secundum literalem sensum
dicitur aliquid de ecclesia: non potest expo-
ni allegorice: nisi forte ea que dicuntur
de primitiva ecclesia exponantur quan-
tum ad futurum statum ecclesie presentis. presentem
tamen exponi moraliter et analogice.
Ea vero que moraliter dicuntur secundum mo-
ralis sensum non consueverunt exponi nisi
allegorice. **I**lla vero que secundum sensum literalem
pertinent ad statum glorie: nullo
alio sensu consueverunt exponi. eo quod
ipsa non sunt figura aliorum: sed ab om-
nibus aliis figurata: .xvi. .q.

Hoc tertium sic procedit. **V**idetur
quod in aliis scripturis pre-
dicti sensus distinguere debe-
ant. sensus enim spirituales in sacra scri-
ptura accipiuntur ex quibusdam similitu-
dibus: sed in aliis scientiis etiam procedit
ex quibusdam similitudinibus. **g**o in scri-
ptura aliarum scientiarum presentem spirituales sen-
sus inveniuntur. **P**oetice artis
est veritate rerum aliquid similitudinibus fi-
ctis designare. **g**o videtur quod etiam in di-
ctis poetarum spirituales sensus inveni-
antur. et non solum in scriptura sa-
cra. **P**oetice: **P**hilosophus dicit quod qui dicit
unum: quodammodo multa dicit. **g**o
videtur quod in aliis scientiis in uno
sensu presentem multa designari. et sic non
solum scriptura sacra hos sensus spi-
rituales habet. **S**ed contra est
quod dicit **G**regorius. .xx. moralium.
Sacra scriptura omnes scienti-
as atque doctrinas ipso etiam locuti-
onis sue more transcendit: quod uno
eodemque sermone duos narrat gestus: per
dit mysterium. **S**ed dicitur quod spiritualis
sensus sacre scripture accipitur ex his
que res cursum suum pagentes: ali-
quid aliud significant. quod per spi-
ritualem accipitur sensum. sic au-
tem ordinantur in cursu suo: ut ex
eis talis significatio possit accipi
quod est eius solius qui sua prout

dentia res gubernat: qui solus deus est. Sicut enim homo potest adhibere ad aliqd significandum aliquas voces vel aliquas similitudines fictas. ita etiā deus adhibet ad significatōnem aliquoz / ipm cursum rez sue puidētie sbiectarū. **S**ignificare aut aliqd p vba vel p similitudines fictas ad significandū ordinatas / non facit nisi fm sensū lrālez. vt ex dictis patz. **N**ō in nullo la scientia hūana industria inuenta / pprie loqndo potest inueniri nisi lrālis sēsus. h solū in illa scriptura cuius spūscs est autor. hō vero instrumentū. fm illd ps. lingua mea calam⁹ scribe z c. **A**d p̄mūz g° dicendum. q̄ in alijs sciētis pcedit ex alijs similitudinib⁹ argumētatio. non q̄ verbis quib⁹ vna res significat⁹ significet et alia res. **A**d scdm dicendū. q̄ fictiōes poetice non sūt ordinate ad significandum aliqd spūale. vel nō ad figurandū. h solū ad significandū. vñ talis significatio nō supgredit modum lrālis sensus. **A**d terciū dicendū. q̄ qui dicit vnūz quodāmodū dicit multa scz potētia. fm q̄ pōn conclusiones sunt i pncipijs. ex vno em pncipio conclusiones multe sequūtur. non q̄ in alijs sciētis per modū significatiōis quod dicit de vna re simul de alijs intelligat⁹ vt signatum. licz inde trahi posset p argumētationem;

Quodlibetum. viij. **D**esitū est d capite chri sti deinde de mēbris ei⁹. de p̄mo quesitū est tripl̄. **P**rio q̄ntū ad naturā diuinā. **S**cdo q̄ntum ad vni onem hūane nature cū diua. **T**ercio q̄ntum ad spēs sb quib⁹ in sacmēto altaris cōtinet⁹. .j. .q.

Quia p̄mūm querit⁹. vtz deus possit facere infinita esse in actu. **E**t videtur q̄

non. deus em potest facere aliquod maius omi eo qd fecit. quia eius potentia non adēqt opus. vt **D**ugo de sancto victore dicit. h infimito in actu non p̄t aliqd esse mai⁹. g° non potest esse q̄ deus faciat in finitum i actu. **S**ed contra. pl⁹ deus potest facere q̄ homo dicere vel cogitare. fm illud **L**uce p̄mo. **N**on erit impossibile apud deum omne verbum. sed homo potest dicere infinitū esse in actu z etiam cogitare. cum quidam **P**hilosophi posuerunt. vt patet in tercio **P**hysicorum. ergo deus potest facere in finitum in actu. **I**tem dicendū. q̄ cum dicitur deus non posse aliquid facere / hoc non est p̄pter defectum dīne potētie. sed p̄pter impossibilitatem que importatur in facto. **Q**uod quidez contingit dupliciter. vno modo quia repugnat facto i q̄ntum est factum. sicut dicit deum non posse facere aliquā creaturaz que se i esse conseruet. quia ex hoc ipso q̄ res aliqua pōtē habere factorem / pōtē etiam indigere conseruatione. cum sit idem causa eēdi rei et cōsuans rem in esse. **A**lio modo q̄ repugnat facto huic. in q̄ntum est hoc factum. sicut si dicamus non posse deum facere equūz rōnalem. esse em rationale q̄uis non repugnat facto / in q̄ntum est factum. cum aliqd factum sit rōnale / repugnat tamē equo in q̄ntum est equus. in cuius diffinitione cadit irrōnale. **Q**uidam em dicūt q̄ deus non possit facere infinitū esse i actu. quia esse infinitū repugnat facto in q̄ntum est factum. est emz contra rationem creature q̄ creatorz adēquet. qd oporteret ponere si eēt aliq̄ creatura infinita. infinitū em infimito maius nō est. h illud nō videt rōnabiliter dici. nihil enim phibet id quod ē infinitūz p vnū modū supari ab eo qd ē infini